

DEMENSSEKEMA

Dato for vurdering:

Navn:

_____
År Måned Dag Kl.

_____

Indholdsfortegnelse	Side
Vejledning	2
Motoriske funktioner	4
Intellektuelle funktioner	5
Følelsesmæssige funktioner	7
Basale funktioner.....	8
Symptomer der sædvanligvis ses ved demens	9
Sammentælling/sammenligning på flere observationer.....	11

Vejledning til demensskema for udviklingshæmmede:

Hvorfor benytte skema?

Da der er et stigende antal demente blandt udviklingshæmmede, er det vigtigt at få af- eller bekræftet, om det er en demenssygdom, der er tale om. Vi har mødt demensskala inden for normalområdet, men på flere områder kan de ikke benyttes til udviklingshæmmede. Vi har derfor med udgangspunkt i disse skalaer udarbejdet et skema specielt målrettet denne gruppe.

Skemaet sikrer observation af en ændret adfærd og funktionsevne, og det giver et fælles grundlag for vurderingerne.

Det er vigtigt at understrege, at skemaerne ikke direkte kan bruges til at stille diagnosen – men vil være en dokumentation for observationerne. Specialisterne får derved et bedre udgangspunkt til at stille diagnosen.

Under observationerne er det vigtigt, at vedkommende undersøges af lægen for at sikre, at der ikke ligger andre sygdomme og tilstande til grund for den ændrede adfærd.

Hvis diagnosen demens er stillet, vil skemaerne kunne give en pejling af, hvorledes demensen udvikler sig, og en fælles vurdering af, hvor der skal kompenseres.

Hvad er demens?

Demens er en fremadskridende og uhelbredelig hjernelidelse, hvor der på baggrund af tab af hjerneceller sker en dybtgående svækkelse af hukommelse, sprog, opfattelsesevne og dømmekraft.

Dette bevirker, at der opstår problemer med at udføre almindelige daglige funktioner, og der kommer ændringer i personligheden og følelseslivet.

For at få diagnosticeret demens følges i Danmark WHO's internationale sygdomsklassifikationssystem ICD -10.

ICD 10 WHO's krav til symptomer for diagnosen demens kan stilles:

- A. 1) Svækket hukommelse.
2) Svækkelse af andre kognitive funktioner. Abstraktionsevne, dømmekraft, tænkning, planlægning.
Symptom 1 og 2 skal være til stede i en grad, der påvirker normale daglige aktiviteter.
- B. Svækkelse af personlighed og adfærd.
- Irritabilitet.
  - Ændret social adfærd.
  - Følelsesmæssigt.
  - Apati.
- C. Bevaret bevidsthedsklarhed.

Symptomerne skal have en varighed af 6 måneder, og der skal være svækkelse på flere områder, før diagnosen demens er aktuel.

Hvilke områder beskriver skemaet?

- Motoriske funktioner.
- Intellektuelle funktioner.
- Følelsesmæssige funktioner.
- Basale funktioner.
- Sædvanlige symptomer ved demens.

Der er under hvert afsnit flere spørgsmål. – Skemaet indeholder i alt 32 spørgsmål.

På den sidste side er der flere felter, hvor over der kan noteres dato, således at der kan registreres flere observationer. Tallene vil hurtigt give et overblik over, hvordan tilstanden er.

Hvornår skal skemaet udfyldes?

Skemaet benyttes til udviklingshæmmede, der har ændret sig i så voldsom grad, at der ikke er tale om almindelig aldring. Der kan være mistanke om begyndende demens.

Hos personer med Downs Syndrom ses Alzheimer demens i større tal og i en yngre alder end hos resten af befolkningen. Med baggrund i vores erfaring anbefaler vi på Trindvold, at der føres skema for alle personer med Downs Syndrom, der er fyldt 40 år, og for deres vedkommende en gang om året. Der vil således, altid foreligge en observation, som beskriver, hvorledes personerne fungerede, før de fik symptomer. Det vil kunne være en hjælp i udredningen. Specialisterne har stor brug for grundige observationer fra de, der omgås de udviklingshæmmede.

Hvis der er tale om demens, er det af stor betydning at se, hvilke ændrede funktionsevner der er.

Hvordan udfyldes skemaet?

Når skemaet skal udfyldes, er det vigtigt at tænke i helheder. Det vil sige, at observationerne ses som et gennemsnit af en periode, netop hvad der er mest kendetegnende for pågældende i observationsperioden. Hvis der er tale om demens, kan tilstanden være svingende – ja den kan ændre sig i løbet af uger, dage eller timer.

Beboerens tilstand beskrives ud fra en spørgeformular, hvor der er et afkrydsningssystem.

Vurderingspoint kan blive noteret som 0, 1, 2, 3, 4, 5, eller 6 ved hvert spørgsmål. Sæt et kryds ud for det udsagn, som stemmer overens med tilstanden. Hvis tilstanden ikke direkte findes i udsagnene, men ligger et eller andet sted imellem dem, sættes der et kryds ved alternativet 1, 3 eller 5. Hvis tilstanden ikke er mulig at vurdere, sættes kryds ved 9.

Hvor ofte skemaet udfyldes er individuelt, alt efter hvorledes den ændrede adfærd viser sig.

Hvem udfylder skemaet?

Det vil altid være personer (max. to personer), som er tæt på den udviklingshæmmede, som udfylder skemaet, typisk vil det være en person fra omsorgsgruppen eller kontaktpersonen, hvis den udviklingshæmmede bor i et botilbud. Det er ligeledes omsorgsgruppens ansvar, at der følges op på observationerne på relevante møder, hvor den øvrige medarbejdergruppe er til stede.

Motoriske funktioner

Ved følgende variabler skal den motoriske formåen måles - ikke motivationen.

		0	1	2	3	4	5	6
1.	Motoriske vanskeligheder med af- og påklædning. 9 ikke vurderbar. ☐	Klarer helt sig selv.		Får hjælp til knapper, lynlås, livrem etc.		Må altid have tilsyn, men hjælper til selv.		Må hjælpes helt.
2.	Motoriske vanskeligheder med at klare sig ved spisning. 9 ikke vurderbar. ☐	Spiser selv.		Behøver tilsyn og begrænset hjælp til spisning.		Må altid have tilsyn, men hjælper til selv.		Må mades.
3.	Balanceevne. 9 ikke vurderbar. ☐	Færdes frit.		Rejser sig selv, men hjælpes igang.		Skal have en arm/hånd.		Skal hjælpes helt, brug for hjælpemidler.
4.	Nedsat fysisk aktivitet. 9 ikke vurderbar. ☐	Kan gå ubesværet evt. med stok.		Behøver hjælpemiddel støtte, når han/hun går.		Behøver personstøtte for at gå.		Er kørestolsbruger eller senliggende.
5.	Nedsat spontan aktivitet. 9 ikke vurderbar. ☐	Normal og spontan aktivitet.		Sidder ofte mere stille, end hvad der anses for at være normalt, men en enkelt stimulering gør, at personen udfører spontane aktiviteter.		Rører sig kun ved kraftige stimulationer.		Viser ingen aktiviteter.
6.	Motoriske vanskeligheder med at klare den personlige hygiejne. 9 ikke vurderbar. ☐	Kan drage omsorg for den personlige hygiejne f.eks. vaske sig, rede/børste håret, børste tænder.		Må have en vis hjælp ved brusebad, men klarer det øvrige toilette selv.		Må have hjælp, men deltager selv aktivt.		Må hjælpes helt.

Intellektuelle funktioner

		0	1	2	3	4	5	6
7.	Huske daglige vaner og rutiner. 9 ikke vurderbar. ☐	Husker "normalt". ☐	☐	Mindes om rækkefølger. ☐	☐	Fastholdes i vane/rutine. ☐	☐	Glemmer vaner/rutiner. ☐
8.	Nedsat rumorientering. 9 ikke vurderbar. ☐	Ved hvor boenheden befinder sig geografisk, og er helt orienteret i boenheden/eget hjem. ☐	☐	Har brister i forhold til, hvor boenheden befinder sig geografisk, men kan orientere sig i boenheden/eget hjem. ☐	☐	Helt desorienteret geografisk, har brister i forhold til at orientere sig i boenheden/eget hjem. ☐	☐	Helt desorienteret i boenheden/eget hjem. ☐
9.	Nedsat tidso-rientering. 9 ikke vurderbar. ☐	Helt orienteret i tid, d.v.s. ved, hvilken ugedag, dato, måned og år det er. ☐	☐	Delvis orienteret, kan i det mindste finde ud af to af tids-variablerne ugedag, dato måned og år. ☐	☐	Ved, hvilken årstid det er. ☐	☐	Helt desorienteret i tid. ☐
10.	Nedsat person-orientering. 9 ikke vurderbar. ☐	Kender sit navn, alder og fødselsdag. ☐	☐	Kender sit navn, men kan komme i tvivl om de øvrige oplysninger om sin egen person. ☐	☐	Kan kun nogenlunde sit navn. ☐	☐	Helt desorienteret om sin egen person. ☐
11.	Nedsat korttids-hukommelse. 9 ikke vurderbar. ☐	Ingen forstyrrelser i korttids-hukommelsen, ved hvad der er sket de seneste dage. ☐	☐	Nedsat korttids-hukommelse, hvilket dog kun mærkes ved mere indgående samtale. ☐	☐	Så nedsat korttids-hukommelse, at det mærkes ved en overfladisk samtale. ☐	☐	Kan ikke huske, hvad der er sket fra det ene øjeblik til det næste. ☐
12.	Nedsat langtids-hukommelse. 9 ikke vurderbar. ☐	Ingen forstyrrelser i langtids-hukommelsen - husker ved indgående samtale navne på personer, der har været vigtige for ham/hende. ☐	☐	Kan ikke svare på spørgsmål om tidligere hændelser. Har svært ved at mindes vigtige personer fra tidligere perioder af hans/hendes liv. ☐	☐	Har mærkbart nedsat langtids-hukommelse, hvilket mærkes ved overfladiske samtaler. Han/hun genkalder f.eks. ikke familiemedlemmernes navne, antal, hvor de boede o.s.v. ☐	☐	Kan ikke genkalde noget fra langtids-hukommelsen. ☐

Intellektuelle funktioner (fortsat)

		0	1	2	3	4	5	6
13.	Nedsat vågen tilstand. 9 ikke vurderbar. ☐	Helt vågen.		Er af og til lidt døsig.		Viser tegn på døsigthed, men der kræves kun lettere opfordringer for, at han/hun holder sig vågen.		Sygelig søvnighed. Kan vækkes, men han/hun synker snart tilbage til døsigtheden igen.
14.	Vanskeligheder ved at øge tempo. 9 ikke vurderbar. ☐	Klarer at øge tempoet, hvis det kræves.		Hvis man skynder på personen, forringes præstationen tydeligt, men han/hun klarer dog opgaven.		Når man skynder på personen, forringes præstationen i en sådan udstrækning, at selv simple opgaver ikke kan gennemføres, og han/hun kan blive irriteret, urolig og/eller forvirret.		Så belastet, at han/hun overhovedet ikke reagerer, når man forsøger at skynde på ham/hende.
15.	Åndsfraværende 9 ikke vurderbar. ☐	Normalt nærværende.		Kan periodevis virke åndsfraværende.		Let, men konstant åndsfraværende.		Konstant kraftigt åndsfraværende.
16.	Kommunikation. 9 ikke vurderbar. ☐	Ingen ændring. Tovejskommunikation.		Svært ved at forstå og finde ordene.		Siger kun ja eller nej.		Nonverbal kommunikation.
17.	Nonverbal kommunikation. 9 ikke vurderbar. ☐	Forstår tiltale. Har tydeligt kropssprog.		Reagerer på tiltale. Kropssprog af og til.		Reagerer ukontrolleret.		Forstår ikke at kommunikere.
18.	Lader sig distrahere. 9 ikke vurderbar. ☐	Kan fastholde opmærksomheden.		Opmærksomheden forstyrres nu og da.		Opmærksomheden er påfaldende og konstant forstyrret.		Opmærksomheden er så alvorligt forstyrret, at meningsfuld aktivitet ikke kan gennemføres.

Følelsesmæssige funktioner

		0	1	2	3	4	5	6
19.	Mangelfulde følelsesmæssige funktioner.	Formår at reagere forskelligt i uens situationer, d.v.s. genkender følelsen af sorg, glæde, vrede m.m.		Forstyrrelser i følelsernes funktion kan forekomme. Personen kan reagere med forskellige følelser i uens situationer, men de "fine" nuancer, der var karakteristisk for personen, er gået tabt.		Kan vise tegn på sorg, glæde o.s.v., men det sker på en grov og unuanceret måde.		Udviser ingen tegn på følelsesmæssige reaktioner.
	9 ikke vurderbar. ☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
20.	Følelsesmæssig reaktion.	Kan normalt kontrollere sine følelsesmæssige reaktioner.		Reagerer ved kraftig følelsesmæssig stimulering på en uhæmmet eller overdreven måde.		Reagerer selv ved let følelsesmæssig stimulering på en uhæmmet måde.		Han/hun kan ikke kontrollere sine følelsesmæssige reaktioner.
	9 ikke vurderbar. ☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
21.	Nedsat motivation.	Er motiveret for aktivitet og beskæftigelse.		Behøver en del opmuntring for at påbegynde en opgave og udviser ofte en passiv interesse.		Der er tydelige brister i motivationen, og der kræves konstant opfordring for at påbegynde og fuldføre en opgave.		Overhovedet ikke motiveret og påbegynder aldrig spontant en opgave.
	9 ikke vurderbar. ☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Basale funktioner

		0	1	2	3	4	5	6
22.	Sanser. 9 ikke vurderbar. ☐	Reagerer "normalt".		Reagerer nuanceret.		Reagerer unuanceret.		Udviser apati.
		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
23.	Søvnmønster. 9 ikke vurderbar. ☐	sover normalt.		Vågner jævnlgt, står op om natten.		Blunder meget om dagen.		Personalet fastholder døgnrytmen.
		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
24.	Vægtstabilitet. 9 ikke vurderbar. ☐	Har sin normalvægt.		Har sin normalvægt, men har ændret sine spisevaner.		Taber sig eller tager på, men spiser tilsyneladende normalt.		Taber sig eller tager på, er spisevægrende.
		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
25.	Drikkemønster. 9 ikke vurderbar. ☐	Drikker normalt.		Drikker det, der bliver serveret, beder ikke selv om noget.		Skal nødes, hjælpes med drikkevarer.		Får drikkevarer primært med Attylet.
		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
26.	Vanskeligheder med at kontrollere blære og tarm. 9 ikke vurderbar. ☐	Kan kontrollere blære og tarm.		Har nogle gange ufrivillig vandladning, men klarer sig i øvrigt med påmindelse eller hvis han/hun hurtigt bliver hjulpet på toilet eller bækken.		Har ofte ufrivillig vandladning - flere gange om ugen og/eller er fæcesinkontinent.		Daglig urin- og/eller fæcesinkontinent.
		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Symptomer der sædvanligvis ses ved demens

		0	1	2	3	4	5	6
27.	Forvirring. 9 ikke vurderbar. ☐	Kan tænke klart og har almindelige kontakter til omgivelserne.		Forekommer rådvild og søgende.		Åbenbart forvirret, men der forekommer tidspunkter med klarhed.		Helt forvirret, hvilket gør meningsfuld kommunikation umulig.
28.	Irritabilitet. 9 ikke vurderbar. ☐	Udviser ingen tegn på irritabilitet - er rolig.		Udviser af og til tegn på irritabilitet, især ved nærgående spørgsmål.		Kontakt, som ikke burde være provokerende udløser ofte irritabilitet, som ikke altid kan fjernes.		Al kontakt udløser irritabilitet, som ikke kan fjernes.
29.	Ængstelighed. 9 ikke vurderbar. ☐	Udviser ingen overdreven ængstelighed.		Af og til bekymret, bliver urolig for ting og sager, men tilstanden kan beherskes.		Overdreven ængstelighed hele tiden, bliver urolig for småting, men kan afledes.		Så ængstelig, at han/hun ikke kan udføre en hensigtsmæssig handling. Bliver urolig for bagateller. Kan ikke afledes.
30.	Følelsen af angst. 9 ikke vurderbar. ☐	Har hverken psykiske eller kropslige tegn på angst.		Udviser lejlighedsvis tegn på svag psykisk ulyst, men tilstanden kan beherskes.		Udviser til stadighed tegn på psykisk ulyst, som kan gå over i panik. Tilstanden præges af en ængstelig kropsholdning og vegetative symptomer som sved og hjertebanken. Kan ikke afledes.		Udviser tegn på kraftig diffus psykisk ulyst med langvarige paniktilstande. Følelsen af skræk og/eller dødsangst forekommer og kan ikke fjernes.

Symptomer der sædvanligvis ses ved demens (fortsat)

		0	1	2	3	4	5	6
31.	Fastlåst sindsstemning.	Neutral sindsstemning.	Forekommer af og til nedtrykt, men perioderne med et lystigere stemningsleje dominerer.	Påfaldende nedtrykthed. Mærkes ikke bare verbalt, men også i ansigtsudtryk og kropsholdning (kan f.eks. opleves og udtrykkes af familie og venner, eller ved klager over smerte, træthed, vågner tidligt, søvnproblemer m.v.).	Ekstremt deprimeret, hvilket gør ham/hende ude af stand til at fungere i de fleste situationer.			
	9 ikke vurderbar. ☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
32.	Rastløshed.	Ingen rastløshed.	Viser tegn på rastløshed, d.v.s. ændrer stilling flere gange under en samtale, har f.eks. svært ved at holde hænder og fødder stille, piller ved ting.	Forekommer tydeligt rastløs, kan ikke sidde stille og gør hele tiden tegn til at ville rejse sig under samtalen, vrider hænder eller piller intensivt ved de genstande, der er i nærheden.	Vandrer næsten hele tiden frem og tilbage og kan kun motiveres til at sidde stille i korte perioder.			
	9 ikke vurderbar. ☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Sammentælling/sammenligning på flere observationer.

GBS-skala

Dato:

Motoriske funktioner									
1. Motoriske vanskeligheder med af- og påklædning									
2. Motoriske vanskeligheder med at klare sig ved spisning									
3. Balanceevne									
4. Nedsat fysisk aktivitet									
5. Nedsat spontan aktivitet									
6. Motoriske vanskeligheder med at klare den personlige hygiejne									
Intellektuelle funktioner									
7. Huske daglige vaner og rutiner									
8. Nedsat rumorientering									
9. Nedsat tidsorientering									
10. Nedsat personorientering									
11. Nedsat korttidshukommelse									
12. Nedsat langtidshukommelse									
13. Nedsat vågen tilstand									
14. Vanskeligheder ved at øge tempo									
15. Åndsfraværende									
16. Kommunikation									
17. Nonverbal kommunikation									
18. Lader sig distrahere									
Følelsesmæssige funktioner									
19. Mangelfulde følelsesmæssige funktioner									
20. Følelsesmæssig reaktion									
21. Nedsat motivation									
Basale funktioner									
22. Sanser									
23. Søvnmønster									
24. Vægtstabilitet									
25. Drikkemønster									
26. Vanskeligheder med at kontrollere blære og tarm									
Symptomer, der sædvanligvis ses ved demenssyndromet									
27. Forvirring									
28. Irritabilitet									
29. Ængstelighed									
30. Følelsen af angst									
31. Fastlåst sindsstemning									
32. Rastløshed									

Navn: _____